

Л. О. Сущенко, Класичний приватний університет (м. Запоріжжя)

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Сущенко Л. О.

Шляхи удосконалення організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки

У статті розкрито та проаналізовано шляхи удосконалення організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки.

Ключові слова: організація, науково-дослідна робота, майбутній педагог, шляхи удосконалення, принципи організації.

Сущенко Л. А.

Пути усовершенствования организации научно-исследовательской работы будущих педагогов в процессе профессиональной подготовки

В статье раскрыты и проанализированы пути совершенствования организации научно-исследовательской работы будущих педагогов в процессе профессиональной подготовки.

Ключевые слова: организация, научно-исследовательская работа, будущий педагог, пути совершенствования, принципы организации.

Згідно із державними документами, головним завданням сучасної вищої школи є виховання особистості, здатної здійснювати продуктивну професійну діяльність на високому науковому та фаховому рівнях. Виникає необхідність спрямування навчального процесу у вищих педагогічних закладах освіти на пошуки інноваційних шляхів розвитку творчої особистості українського вчителя. В умовах сьогодення актуальності набуває проблема *дослідницької* підготовки студентів, одним із провідних завдань якої стає формування відповідних умінь у майбутніх педагогів.

Базуючись на органічному синтезі природних і соціальних процесів, нашою подальшою установкою стає вироблення уявлення про сутність

розвитку людини як істоти, її зв'язку з природою, яка є продуктом не тільки спадкових факторів і малопередбачуваного впливу соціуму. Людина сама може і прагне стати суб'єктом цих змін, заявляючи про себе як про абсолютну, найвищу цінність.

Мета статті – визначити та проаналізувати шляхи удосконалення організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки.

У пошуках вирішення проблеми ми виходимо з того, що в основу авторської класифікації принципів організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів буде покладено *принцип природовідповідності*.

Ще на зорі наукової педагогіки чітко вималювалася проблема вибору такої основи, на якій можна було б побудувати міцну споруду педагогічної науки.

В епоху Відродження найбільшим теоретиком був Я. Коменський, який уважав, що людина як частина природи підкоряється її головним загальним законам, які діють як у світі тварин та рослин, так і у відношенні до людини. Він переконливо доводив, що навчання в школі необхідно перейняти від природи, намагався встановити закономірності процесу виховання шляхом аналогії з основними законами природи, а свої ідеї черпав зі спостережень життя суспільства та педагогічного досвіду.

Філософсько-педагогічна традиція Я. Коменського продовжена у працях А. Дістервега, який був безкомпромісним захисником принципу природовідповідності. Але не тільки захисником. Він доповнив цей принцип новими суттєвими рисами, збагатив його і конкретизував. З точки зору Дістервега, навчати дітей однаково можна лише в тій мірі, в якій однакова їх природа. Але як тільки виявилися відмінності, вони відразу повинні позначитися на навчальному матеріалі як в сенсі кількості, так і якості різних навчальних предметів.

Істотний крок у розумінні природовідповідності зробив Й. Песталоцці, акцентуючи увагу на внутрішній природі людини, розуміючи природовідповідність як відповідність природі дитини.

На принципі природовідповідності вибудувана вся дидактика К. Ушинського. Як і його великі попередники, учений, дотримуючись зазначеного вихідного положення, надавав виключно великого значення формуванню звичок поведінки, тобто багато займався і теорією виховання.

Проаналізовані ідеї є вельми корисними в площині нашого дослідження, адже сьогодні освіта має будуватись не тільки з урахуванням сучасних новомодних течій, а й із досягненнями видатних учених-просвітителів минулого.

Сучасне тлумачення конструкту „принцип природовідповідності” подає „Український педагогічний словник”, де він трактується як педагогічний принцип, згідно з яким вихователь у своїй діяльності повинен керуватися факторами природного розвитку дитини. Його основний зміст охоплюється принципом урахування вікових особливостей дітей [8, с. 508].

Даний принцип передбачає орієнтацію педагогічних систем на природні основи організації їх структури, функцій, енерго-інформаційного обміну з навколишнім середовищем, на індивідуальні характеристики суб'єктів навчальної діяльності та професійного зростання. Зазначений науковий підхід певною мірою конкретизує зазначені вище наукові підходи, підкреслюючи унікальність особистості майбутнього педагога та індивідуальної сфери його професійних і загалом життєвих цінностей [4].

Близьке, проте дещо інше розуміння цього принципу знаходимо у сучасного науковця, академіка О. Савченко. Вчена наголошує на підпорядкованості організації навчання природному розвитку дитини, особливо її сензитивним аспектам. Науковець стверджує, що принцип природовідповідності організації навчання передбачає підпорядкування дизайну, режиму, змісту, методів навчання і виховання природі дитини і водночас – своєчасну орієнтацію педагогів на сензитивність (підвищену сприйнятливність)

дітей певного віку до конкретних видів діяльності та впливів. Застосування цього принципу пов'язане зі створенням у навчально-виховному закладі відповідного етносередовища, з широким використанням фольклору, народних звичаїв, традицій, тісною співпрацею з сім'єю для збагачення дітей знаннями і позитивними емоціями про свій родовід, націю, з вихованням інтересу до рідного краю, поваги до старших поколінь [10, с. 94].

На думку М. Фіцули, застосовуючи *принцип природовідповідності* у навчанні, слід дотримуватися принципу послідовності, поступовості й систематичності. Окрім того, вчений зазначає, що у такому взаємозв'язку велику роль відіграють міжпредметні зв'язки [12, с. 106].

У роботах більшості російських педагогів зазначений конструкт розглядається саме як дидактичний принцип.

Згідно авторського бачення проблеми, принцип природовідповідності є вихідним у процесі організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів.

Отже, основними ознаками *принципу природовідповідності* у процесі організації пошуково-дослідницької діяльності майбутніх педагогів, зокрема, має місце: *по-перше*, будь-яка діяльність відбувається у відповідності з людською природою, але ж ні в якому разі не навпаки; *по-друге*, створення максимально сприятливого середовища для виявлення і розвитку вроджених здібностей студентів з метою їхньої селективної підтримки; *по-третьє*, опора у викладанні на досвід і практику з метою творчого застосування у професійній діяльності найновіших досягнень науково-технічного прогресу; *по-четверте*, стимулювання у кожного студента неповторності його індивідуальної „родзинки”; *по-п'яте*, експоненційна спрямованість майбутнього педагога на досягнення кінцевої мети, тобто здатності до надбання власного енергетично-творчого потенціалу, яке приносить задоволення як у процесі фахової підготовки, так і в майбутній професійній діяльності.

З огляду на вищевикладений матеріал, стає зрозумілим, що система принципів взагалі – відкрита система. Це означає, що будь-яка теорія може поповнюватися новими принципами, але й передбачає розвиток змісту тих

принципів, які стали надбанням дидактичної класики. Це стосується *принципу науковості*, в якому найважливішу роль грає логіка та зв'язки якої неодмінно мають знайти відображення в організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів.

На необхідність посилення науковості навчання у нових соціокультурних умовах, збереження фундаментальності сучасної освіти постійно вказують такі учені, як В. Андрущенко, М. Богуславський, В. Кремень, О. Микитюк, В. Разумовський, В. Садовничий та інші.

Як засвідчує зміст, принцип науковості побудовано на діалектико-матеріалістичній основі, відображаючи основні структурні елементи науки: знання, методи, цінності. Зазначені елементи, в широкому розумінні, й характеризують зміст науково-дослідної роботи студентів. Тому що інтенційна спрямованість науково-дослідної роботи передбачає формування різних умінь. Наприклад, таких як:

- *медіаосвітніх*: збирати та систематизувати наукову інформацію; переводити інформацію з однієї знакової системи в іншу; трансформувати інформацію, видозмінюючи її обсяг, форму, носій, виходячи з комунікативної взаємодії та особливостей аудиторії;

- *дослідницьких*: розробляти програми досліджень, застосовувати необхідні діагностичні методики, аналізувати та інтерпретувати отримані дані, представляти результати дослідження у варіативних формах, опановувати методи статистичної обробки отриманих в ході дослідження даних;

- *комунікативних*: набувати досвіду ведення наукової дискусії, опановувати жанрову специфіку публічних виступів тощо [9, с. 274].

Така модель організації науково-дослідної роботи ставить особистість студента у положення дослідника, конструктора, проектанта, учасника комунікації, організатора спілкування, сприяє розвитку аналітичного та логічного мислення. Обумовлений даними принципом напрям ефективно сприяє досягненню особистісних і метапредметних результатів.

Розроблення нової „філософії організації науково-дослідної роботи майбутнього педагога” на певних засадах має узагальнити найновіші досягнення учених про сутність наукового пізнання та допомогти у створенні такого типу діяльності, яка: *за своєю метою* має бути науковою, *за змістом* – пошуковою, *за технологією* – ненасильницькою; *за управлінням* – демократичною, *за взаємодією* – відкритою.

Однією з необхідних вимог принципу науковості, на нашу думку, виступає *ознайомлення студентів з методами наукового пізнання*. Як зазначають дослідники, у теорії та практиці професійної освіти, вона розкрита недостатньо ґрунтовно. Учені зазначають, хоча й у цьому напрямі наявні „солідні” роботи (В. Разумовський, С. Шапоринський), однак акцент, як і раніше, зміщено до змісту освіти.

Науковість навчання і змісту освіти взагалі, й посилення впливу принципу науковості в процесі організації НДРС, зокрема, як його компонента передбачає формування у студентської молоді як системи знань, так і діалектичного мислення, тому „до характеристики змісту освіти має входити ще один компонент, який би передбачав умови для розвитку діалектичного мислення студентів”, – наголошується в роботі [5, с. 120]. Ми повністю погоджуємося з Л. Зоріною, яка конкретизує поняття „науковість змісту освіти” так: „Під *науковістю змісту освіти* розуміється якісна характеристика змісту освіти, яка задовольняє три взаємопов’язані умови; це зміст має: а) відповідати рівню сучасної науки; б) створювати у студентів вірні уявлення про загальні методи наукового пізнання; в) розкривати найважливіші закономірності процесу пізнання” [там само]. Для реалізації цих взаємопов’язаних вимог (кожна наступна виконується за умови виконання попередньої вимоги) авторкою проводиться аналіз предметного змісту освіти (на прикладі предметів природничо-наукового циклу) з позицій структури наукового знання, визначаються види наукового знання, які представлені в навчальних дисциплінах і в підручниках, і, по суті, розкривається структура наукового знання як методологічного знання у змісті освіти.

На нашу думку, необхідно чітко виокремлювати основні види знання: наукові поняття, явища, закони, наукові факти, експеримент, теорія, і *обов'язково* виділяти специфічний вид знання – *фундаментального та прикладного*.

Найвиразніше зазначені закономірності, на нашу думку, сформульовано знаним українським педагогом-гуманістом С. Гончаренко. Так, на позиції співвідношення фундаментального і прикладного знання вибудувалась його теорія. У статті „Про фундаментальні і прикладні педагогічні дослідження, або „Не споруджують освіту на піску”, автор глибоко переконує нас у тому, що стратегічним питанням сучасної наукової політики держави є питання про оптимізацію співвідношення фундаментальних і прикладних досліджень у цілісному процесі наукового пізнання. Академік зауважує, що фундаментальна наука несе з собою дух дослідження, пошуків людини, яка шукає відповіді на питання „як і чому”, намагається розв'язати нерозв'язані завдання, відшукати нові закони Природи. „Просто необхідно підтримувати і культивувати цей дух новаторства, тому що він потрібен і для прикладних наук”, – акцентує С. Гончаренко [3, с. 2].

Ідеї С. Гончаренка вельми корисні в площині нашого дослідження, адже сьогодні знання про розвиток фундаментальних і прикладних досліджень має важливе стратегічне значення, на що вказують спеціалісти з порівняльної педагогіки. На світовому ринку, де точиться жорстока конкурентна боротьба, перемагають ті країни, які інтенсивно розвивають фундаментальні й прикладні дослідження і всіляко підвищують рівень освіченості народу, щоб не лише еліта, а й більшість могли опанувати наукові досягнення й ефективно працювати із складними технологіями. Суспільство, яке живе сьогоднішнім днем, не схильне підтримувати саме фундаментальну компоненту науки й освіти. „Таке суспільство „зі скрипом” готове обговорювати питання про кадрове забезпечення науково-технічного прогресу, про кадровий супровід розгортання досліджень зі створення технологічної бази цього прогресу, але воно й слухати

не хоче про роботу на перспективу, що можливо лише на основі фундаментальної науки”, пише С. Гончаренко [3].

Підсумовуючи, зазначимо, реалізація цих уявлень і методологічних позицій стає необхідною умовою для успішного планування і організації фундаментальних і прикладних досліджень, орієнтованих на інноваційну розробку й чітку, обґрунтовану взаємодію фундаментального і прикладного знання, яка складає надійну наукову базу розвитку соціокультурних і духовно-моральних основ організації науково-дослідної роботи студентської молоді у процесі професійної підготовки.

Не менш вагомим і значущим для науки ми виділяємо *принцип інтеракції змісту науково-дослідницької діяльності на всіх етапах та організаційних рівнях з професійною підготовкою майбутніх педагогів.*

За сучасних умов інформаційного суспільства якість підготовки висококваліфікованих майбутніх педагогів у значній мірі залежить від того, наскільки грамотно визначено її зміст. Постійне оновлення змісту є тим сутнісним ядром, який безпосередньо визначає якість освіти. У свою чергу, змістове наповнення науково-дослідної роботи студента визначається різними факторами, зокрема, його профілем, сферою діяльності, досвідом проведення досліджень, арсеналом засобів і методів роботи, умовами дослідницького завдання тощо [2].

Останнім часом опубліковано декілька наукових праць, присвячених проблемам організації науково-дослідної роботи студентів, а також оцінки і контролю якості освіти, наступних авторів: В. Андрієш, З. Гапонюк, І. Данилової, В. Недозрелової та інших. Але в той же час, проблемі інтеракції змісту науково-дослідницької роботи студентів і якості вищої, зокрема вищої педагогічної освіти все ще не приділяється достатня увага науковців.

Теоретичний аналіз психолого-педагогічної літератури дозволив виявити те, що науково-дослідна робота майбутніх педагогів характеризується творчою спрямованістю змісту розумових операцій, які відбуваються більш успішно, коли студенти навчаються передбачати результат, формулювати цілі й гіпотези, шукати самостійні шляхи розв’язання поставленої мети й обґрунтовувати

правильність рішення. При професійній підготовці майбутніх фахівців важливо також враховувати специфіку діяльності учителя, який зазвичай застосовує наукові дослідження у творчих умовах. Саме питанню взаємозалежності та комплексності змісту науково-дослідної роботи студентів та професійної підготовки присвячений даний принцип [2].

Розмірковуючи подібним чином, ми дійшли висновку, що ефективна реалізація принципу інтеракції змісту науково-дослідницької діяльності з професійною підготовкою студентів можлива тільки за умови побудови цього процесу на всіх етапах та організаційних рівнях діяльності педагогічних університетів відповідно до логіки і принципів інноваційної діяльності.

Суттєвою ознакою принципів є їх комплексність, яка вимагає, щоб ці принципи втілювалися у вузівську практику не в ланцюжку, послідовно один за одним, а фронтально, одночасно, органічно, нерозривно. Комплексна реалізація принципів аж ніяк не означає їх злиття (така думка дістала найбільш повне висвітлення у працях Б. Лихачова), а є виявом на практиці ідеї цілісності процесу організації НДРС.

Розглядаючи полівекторність та інтенційну спрямованість дослідницької діяльності, стає зрозуміло, що процес організації науково-дослідної роботи студентів має уявляти собою цілісну систему діалектично взаємозалежних науково-педагогічних принципів, закономірностей, шляхів, методів і засобів побудови зазначеного феномену. Тобто, ще одним *принципом організації системи НДР є забезпечення її комплексності.*

Комплексність (від лат. *complexus* - зв'язок), на нашу думку, є одним із основних принципів успішної професійної діяльності сучасного вчителя взагалі, та принципом організації науково-дослідної роботи, зокрема. Як доводить практика, використання окремих елементів, не пов'язаних між собою, здебільшого не забезпечує бажаного результату, а іноді є взагалі не доцільним. Таке явище доволі легко пояснити з точки зору синергізму (від грец. *συνεργία* / *synergos* – разом діючий): комбінування двох або більше елементів

характеризується тим, що їх об'єднана дія істотно переважає ефект кожного окремо взятого компонента та їх суми.

Виходячи з цих позицій, вважаємо, що забезпечення *комплексності організації НДР* майбутніх педагогів представляє собою послідовність і всебічність засвоєння та використання методів і технологій виконання наукових досліджень та реалізації їх результатів, наступність науково-дослідної роботи за курсами навчання, логічність ускладнення методів, видів та форм наукової творчості. Реалізація комплексності забезпечується ступеневою послідовністю певної низки заходів та форм наукової роботи студентів у відповідності з логікою навчального процесу. Участь студентів у НДД повинна бути безперервною протягом усього навчання, а складність і обсяг наукової роботи повинні зростати поступово. Важливим принципом комплексної системи НДД майбутніх педагогів є наступність її методів і форм на всіх курсах, кафедрах, по всіх дисциплінам, на всіх навчальних заняттях [7].

Напрями розвитку та вдосконалення науково-дослідної діяльності студентів, як обов'язкового компонента підготовки спеціаліста, визнається *системою відповідних організаційних заходів*, а саме:

- надання допомоги студентам у прискореному оволодінні спеціальністю, досягненні високого рівня професіоналізму;
- орієнтація майбутнього вчителя на всі сфери педагогічної діяльності: предметну, навчальну діяльність учнів, її методичну забезпеченість, особистісні виховні взаємини та їх організацію, пошукову дослідницьку діяльність, оволодіння її методикою, реалізацію культуротворчої функції;
- пробудження у студентів інтересу до дослідницької діяльності, прагнення знаходити нестандартні рішення професійних задач;
- створення умов для професійно-особистісного розвитку у ході виконання проектно-дослідницької діяльності, що націлені на розв'язання перспективних наукових розробок;
- сприяння поглибленому та творчому засвоєнню навчального матеріалу, дослідженню теоретичного і практичного досвіду вітчизняних і зарубіжних

учених тощо

- залучення студентів до участі у науково-дослідних та проектних роботах;

- проведення на базі кафедр і лабораторій різноманітних форм активної навчальної роботи, курсового та дипломного проектування, навчальної та виробничої практики;

- залучення студентської молоді до роботи у наукових лабораторіях, школах, гуртках, наукових студентських товариствах, школі наукового професійного пошуку тощо;

- знайомство студентів з найновішими досягненнями психолого-педагогічної науки, науково-технічного прогресу;

- об'єднання наукового потенціалу майбутніх учителів з метою виконання колективних фундаментальних праць у відповідності з пріоритетними напрямками науково-дослідної діяльності ВНЗ;

- цілеспрямована орієнтація майбутніх педагогів на продуктивне досягнення результату.

У процесі подальшої реалізації цих організаційних заходів в авторському педагогічному процесі, пов'язаному з пошуком наукової істини, утворюється відкритий простір для розвитку особистості кожного студента.

Поряд з перерахованими вище принципами ми виділяємо також *принцип реалізації квалітологічного підходу* у процесі організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів, який є інноваційним для системи вищої професійної освіти. Обґрунтування даного принципу обумовлено необхідністю забезпечення спрямованості науково-дослідної роботи на відповідність вимогам сучасного суспільства до людини з вищою освітою, до „моделі” якості людини, „моделі якості педагога”; відповідність якості продуктів дослідницької діяльності (послуг, наукових успіхів та досягнень і т.д.) вимогам усіх видів споживачів вищої освіти; формування якісної наукової культури в освітньому просторі вищої школи; становлення та впровадження систем якості та політики якості у вишах; формування механізмів оцінювання якості та запит на освітні

послуги за участю всіх суб'єктів освітнього процесу; участі у міжнародних порівняльних дослідженнях.

Цей принцип пов'язаний, перш за все, із встановленням для педагогічного вишу стратегії його функціонування та розвитку в умовах наукоємкості освіти. Стратегія знаходить своє вираження в програмі розвитку, що містить базові концептуальні установки, цілі і місію закладу, бачення його перспектив (опис бажаного стану і позначену перспективу), стратегічні цілі та завдання, які вирішуються, основні вектори програмних заходів за різними напрямками діяльності, їх ресурсне забезпечення та очікувані продуктивні результати.

Реалізація *квалітологічного підходу* визначає провідні вектори розвитку керуючої системи університету, дозволяє суб'єктам освітнього процесу у вищому навчальному закладі здійснювати персональне планування якості наукової роботи (діяльності), встановлювати індикатори (характеристики), що визначають якість їх роботи, методи їх вимірювання, контролю. А особливо, усвідомити себе носіями нової дослідницької парадигми, орієнтованої на якість життя й випереджальний розвиток синергійної особистості [1].

Отже, *якість* професійної підготовки майбутнього вчителя, яка будується на засадах дослідницького підходу, визначається високою професійною культурою життя, постійним прагненням до творчого самовиявлення та розкриття наукового потенціалу особистості.

Базуючись на органічному синтезі інноваційних процесів у вищій школі, нашою подальшою установкою стає визначення та обґрунтування *принципу індивідуалізації науково-дослідницької діяльності майбутнього педагога*.

Посилення уваги до індивідуалізації науково-дослідницької діяльності студента пов'язано також з підвищенням вимог, що висувуються до сучасного вчителя: він повинен бути здатний не тільки аналізувати свою педагогічну діяльність, але й планувати, прогнозувати, конструювати її. Особистісно зорієнтовані технології навчання і виховання, що набувають щораз більшого поширення у сучасній школі, спонукають учителя оволодівати методами

педагогічного дослідження, без яких неможливо здійснювати індивідуальний підхід до учня, чітко визначити способи реалізації своїх психолого-педагогічних і методичних умов [6]. Так, В. Сухомлинський у багатьох своїх працях відзначав, що педагогічна діяльність неможлива без елементу дослідження, бо вже за своєю логікою та філософською основою вона має творчий характер. На думку відомого педагога, кожна людська індивідуальність, з якою має справу вчитель, – це певною мірою, своєрідний, неповторний світ думок, почуттів, інтересів [11, с. 471].

Отже, організація науково-дослідної роботи майбутніх фахівців має базуватися на *принципі індивідуалізації*, тому що творчий індивідуальний стиль діяльності формується з урахуванням педагогічної (фахової) спрямованості, професійних здібностей та інших індивідуально-особистісних чинників.

Індивідуалізація даного процесу активізує пізнавальну діяльність студента і веде до зміни ролі викладача з традиційно-контролюючої на управлінську, а саме управління зовнішніми чинниками: формування установок, визначення інформаційного середовища, включення індивідуалізованої форми організації НДРС до структури заняття. Дана реорганізація спрямована на підвищення якості навчання, забезпечення „прозорості” здійснення зазначеного процесу, поліпшення методичного забезпечення, збільшення мобільності студентів і викладачів.

Реалізація принципу індивідуалізації науково-дослідної роботи в сучасному вузі може бути представлена нами як педагогічна система спеціального цільового призначення, при проектуванні якої ми виділяємо наступні етапи [13]:

- становлення емоційних переваг у виборі стилю навчання, „важкого і улюбленого” предметів (молодші курси);
- звернення до вивчення й самодослідження власних потреб та інтересів, проведення мікродосліджень (2-й і 3-й курси);
- обмірковування та ухвалення рішення про вибір індивідуальної освітньої траєкторії (2-й і 3-й курси);

- перехід до раціональної оцінки власного наукового потенціалу та його ефективного використання для рішення наукових і науково-педагогічних проблем, оцінювання своїх здібностей та інтересів стосовно обраної професії (3-й і 4-й курси);

- прийняття рішення про тематику та зміст подальшої науково-дослідної діяльності (магістратура, аспірантура);

- ескалація особистості майбутнього вчителя до вершин професійної майстерності „як руху до задоволення фундаментальної потреби бути тим, ким вона є, до найбільш повної об’єктивації своєї людської природи в соціальному середовищі”.

Така структура індивідуалізації науково-дослідницької діяльності майбутнього педагога визначає види, напрями, зміст, форми і методи його підтримки. Природно, ці етапи в певній мірі умовні, їх межі рухливі і залежать від індивідуальних особливостей і загального розвитку кожної особистості [13].

Отже, маємо безліч думок, підходів, теоретичних суджень. Із визначених нами підходів, стає зрозумілим, від чого залежить реалізація майбутнім фахівцем свого наукового потенціалу в педагогічній діяльності.

Висновки. У пошуках вирішення проблеми зроблено висновок, що квінтесенцією даної статті являються такі вихідні положення та закономірності організації науково-дослідної роботи студентів:

- *принцип природовідповідності* (будь-яка діяльність відбувається у відповідності з людською природою);

- *принцип науковості* (найважливішу роль грає логіка та зв’язки якої неодмінно мають знайти відображення в організації НДРС);

- *принцип інтеракції змісту науково-дослідницької діяльності* на всіх етапах та організаційних рівнях з професійною підготовкою майбутніх педагогів;

- *принцип забезпечення комплексності НДР* (послідовність і всебічність засвоєння та використання методів і технологій виконання наукових досліджень та реалізації їх результатів);

- принцип реалізації квалітологічного підходу (забезпечення спрямованості науково-дослідної роботи на відповідність вимогам сучасного суспільства до людини з вищою освітою, до „моделі” якості людини, „моделі якості педагога”);

- принцип здійснення індивідуалізації науково-дослідницької діяльності майбутнього педагога (організацію наукової (аудиторної та позааудиторної) діяльності, яка здійснюється в умовах інтелектуальної співтворчості в рамках загальних цілей, завдань і змісту НДР з урахуванням індивідуальних особливостей студента).

Залишаються без науково обґрунтованої відповіді такі запитання: якими сьогодні мають бути педагогічні чинники, що впливають на ґрунтовну професійну підготовку майбутнього педагога, розвиток самостійності і відповідальності кожного студента в процесі науково-дослідної роботи; розширення наукових контактів і удосконалення дослідницьких вмінь студентів, звідки випливає факт необхідності подальшого ґрунтового концептуального осмислення цього феномену.

Більш аргументованому та послідовному викладу авторської концептуальної моделі організації науково-дослідної роботи майбутніх педагогів з урахуванням їхньої готовності працювати в умовах постійних змін буде присвячено наступну наукову працю.

Література

1. Булат С. А. Миссия высшего профессионального образования в контексте опережающего развития качества человека и обеспечения качества его жизни / С. А. Булат, С. Н. Белова // Инновации в образовании. – 2011. – № 3 – С. 17 – 31.

2. Голуб Т. П. Інтеракція змісту науково-дослідницької роботи студентів і якості вищої технічної освіти / Т.П. Голуб // Наука і освіта : наук.-практ. журн. Півд. наук. Центру АПН України. – 2011. – № 6 (Педагогіка). – С. 51 – 54.

3. **Гончаренко С.** Про фундаментальні і прикладні педагогічні дослідження, або „Не споруджують освіту на піску” / С. Гончаренко // Шлях освіти. – № 2 (56). – 2010. – С. 2 – 10.

4. **Дубасенюк О. А.** Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога / О. А. Дубасенюк, О. В. Вознюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. – 114 с.

5. **Зорина Л. Я.** Дидактические основы формирования системности знаний старшеклассников / Л. Я. Зорина. – М. : Педагогика, 1978. – 128 с.

6. **Кловак Г. Т.** Підготовка майбутнього вчителя-дослідника як педагогічна проблема сучасної школи / Г. Т. Кловак // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – Випуск 5. – 2003. – С. 14 – 20.

7. **Набока О. Г.** Науково-дослідна діяльність студента як професійно орієнтована технологія / О.Г. Набока // Наука і освіта : наук.-практ. журнал Південного наукового Центру АПН України. – 2010. – № 7. – С. 165 – 168.

8. **Пискунов А. И.** Природосообразности принцип // Педагогическая энциклопедия : в 4 т. – Т. 3 / гл. ред. И. А. Каиров, Ф. Н. Петров. – М. : Сов. энциклопедия, 1966. – С. 508.

9. **Романова М. А.** Исследовательская деятельность студента как основа развития его психолого-педагогического потенциала / М. А. Романова // Вектор науки ТГУ. – 2011. – № 3 (6). – С. 274 – 276.

10. **Савченко О. Я.** Дидактика початкової школи : підручник для студентів педагогічних факультетів / О. Я. Савченко. – К. : Абрис, 1997. – 416 с.

11. **Сухомлинський В. О.** Розмова з молодим директором // Вибрані твори в 5 т. / В.О. Сухомлинський. – К. : Рад. шк., 1977. – Т. 4. – С. 599.

12. **Фіцула М. М.** Педагогіка : навч. посіб. для студ. вищ. пед. закл. освіти / М.Фіцула. – К. : Видавничий центр „Академія”, 2001. – 528 с.

13. **Чернякова И. Л.** Индивидуализация как инновационная идея современного педагогического образования: историко-культурный контекст / И. Л. Чернякова // Инновации в образовании. Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2009. – № 4. – С. 18 – 23.

Sushchenko L. O.

Path to improve the organization of scientific research of the future teachers in training

In the article to explore path to improve the organization of research work of the future teachers in training.

Key words: organization, science and research, the future teacher, path to improve, the principles of the organization.

Відомості про автора

Сущенко Лариса Олександрівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри управління навчальними закладами та педагогіки вищої школи, докторант Класичного приватного університету (м. Запоріжжя).

Стаття надійшла до редакції 10.12.2012 р.

Прийнято до друку 21.12.2012 р.